

DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijtenendijk, Dr K. Dijk, Dr V. Hepp en Dr B. Wielenga

Medewerker(s): Dr H. A. van Andel, Solo; J. van Ansel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Raas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; W. E. Engelkes, Amsterdam; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Meij. H. S. S. Kuyper, Bloemendaal; Dr H. W. Lamah, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Gorinchem; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; C. Tazelaar, Amsterdam; Dr J. Thijss, Meppel; Dr H. W. van der Vaart Smit, 's-Graveland; Dr D. H. Th. Vollenhove, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Dr V. HEPP, Paul Krugerstraat 55, Watergraafsmeer.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goss.

Tel. No 58 — Postrekening No 36000.

Abonnement: f 1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitend. en Ned.-Indië f 7.50 (voor Amerika \$ 3) p. jaar.

Advertentie: 35 ct. p. regel. Familieberichten 25 ct. p. regel.

INHOUD: Vorm en Geest V (Slot). — Uit de Schrift: Tweede stem (Matth. 17:5 enz.). — Kerkelijk Leven: Het studeren der Ouderlingen VI; Een vraag in zake „Herkerstening“ II; De Centrale voor jeugdarbeid op Geref. Grondslag I. — Uit het Politieke en Sociale Leven: De makers der Revolutie. — Kuyper-Bibliografie XX. — Uit de Buitenlandse Kerken: De Geref. Kerk in Zuid-Afrika I. — Persgebouw. — Vragenba. — Stemmen uit onze Kerken. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

VORM EN GEEST.

V. (Slot.)

Artikel I: noodzakelijkheid van correcties op de eenzijdigheid van dreigend dogmatisme.

Artikel II en III: „probleem „vorm en geest“ in voorbeelden toegelicht.

Artikel IV: het zoeken naar een positieve conclusie.

Na een periode waarin gevaren voor overschatting van den „vorm“, het intellectuele, het geformuleerde, het organisatorische enz. geboren zijn, moet thans alle nadruk worden gelegd op de ziel, den geest, de persoonlijkheid.

Want — het laatste is het primaire en moet dus ook steeds als zodanig allen nadruk ontvangen. Vormen, formuleringen en organisaties zijn nimmer „doel“ en mogen nimmer „doel“ worden; ze zijn alleen middel, ze zijn alleen vensteren, door welke het zonnelicht van Gods openbaring en genade schijnt en schijnen kan in de donkere kamer onzes harten, om daar die photo's te verwekken, die God er verwekken wil. En het moge kostelijk zijn als die vensteren kristallijnen vensteren zijn, zuiver geslepen, maar 't zijn toch niet meer dan vensteren, niet meer dan communicatiemiddelen.

En — daaruit volgt, dat indien achter zuivere vormen en formuleringen en sferen en organisaties niet zijn zielen, die bekeering kennen, geesten, die het Christendom kennen, persoonlijkheden, die Jezus zoeken, ik zeg, als die er niet zijn, dan geven al die vensteren, hoe zuiver ook, dan geven al die formuleringen geen zier en baat het U niets, of ge ze al schooner en schooner oppoelt. Het zijn dan dorre schema's en ledige lijnen. En wie er op bouwen wil voor de eeuwigheid, kiest dan „een grond die geen grond is“ en komt bedrogen uit. Wie het „inwendige“ mist, kan uit het „uitwendige“ zich alleen een doordist timmeren.

Een hoog doorgevoerde formulering en een breed uitgestippelde belijning zijn alleen goed, indien een hoog opgaand geestelijk leven en breed uitdrukkend zielservaren zulks als vanzelf opwellen doen uit de mysterieuze diepten der werkelijkheid. Zoo was 't bij Dr Kuyper zelf. Maar indien niet, indien het geestelijk leven en 't zielservaren ebt, doch daarbij nog voortdurend in de lijn der consequentiemaking aan 't uitstippelen van lijnen en sferen voortgewerkt wordt, — dan, dan wordt het laatste (gelijk in 't Joodsche farizeïsme) een oordeel in plaats van een voordeel.

En 't is de vraag, welk gevaar nu het grootst is, 't gevaar dat we loopen bij eventuele onzuiverheden in den „vorm“, de organisatie, de formulering, of 't gevaar van onzuiverheid in de ziel, in den geest, in de persoonlijkheid.

't Laatste gevaar is natuurlijk oneindig veel groter, want men kan het nergens onloopen. Ja, het laatste gevaar bleek menigmaal 't meest acuut, het meest dreigend te zijn, als men 't eerste gevaar 't verst en 't meest afdoende meende uitgebannen te hebben.

't Is de kwestie van de vlag en de lading. Een goede en eerlijke vlag is natuurlijk een zeer wenschelijk symbool. Maar wat geeft de meest eerlijke en geziene vlag, als de vlag de lading niet dekt, ja, er mede vloekt? En hoe vaak geschiedt dat niet in het leven?

Merkwaardig is het, om in den Bijbel te lezen, hoe God de Heere in Israël eerst overal de „zuiv-

vere vormen“ bouwen laat, n.l. tempel, priester-schap, offeranden, wetgeleerdheid, enz. Maar dan, daarna; als al die zuivere vormen „klaar“ zijn, dan — blijken ze allengs tot ledige hulzen te zijn verdroogd, uit welke alle geest en leven is ontvloten. Wederom is 't dan God de Heere zelf, die tegenover de priesters de profeten zalf en al die doorgewordene vormen van 't aardrijk wegoor-deelt — weg — als kaartenhuisjes.

't Komt op de ziel, op den geest, op de persoonlijkheid in de eerste plaats aan, op de waarachtige „vrijheid van den Christenmens“, gelijk Luther het tegenover Rome terecht formuleerde. En alle Christelijke cultuur moet zóó zijn geordend, dat de prediking van bekeering der ziel, geloof des harten, én levende gemeenschap met Christus steeds het volle accent ontvange. Pas daarna en daardoor komt en ontstaat en wordt mogelijk de cultuur van het geformuleerde en uitgestippelde en zuiver georganiseerde.

't Is er mee als met de verhouding tusschen „verlossing“ en „dankbaarheid“. 't Stuk der verlossing is eerst en is primair, daarna komt pas het stuk der dankbaarheid, gelijk het nu in de tweede plaats en door middel van het stuk der verlossing is mogelijk geworden.

En zoodoende moet eerst en voorop komen de accentueering van de zielsgesteldheid, van het onbelijnd geestelijke (Joh. 3:8), van het Christelijk persoonlijk. Dat is het stuk der verlossing. Pas daarna en in de tweede plaats komt de onderhou-ding van vormen, formuleringen, belijningen, organisaties, sferen, enz. in het stuk der dankbaarheid. En wie deze verhouding praktisch of theoretisch omkeert, verderft.

Men kan 't ook historisch toelichten. 't Gereformeerde leven is samengevloeid uit twee stroomingen, die van 1834 en die van 1886, A en B.

Welnu, we hebben niet te zijn van A of B, maar hebben beide noodig en mogen God danken, dat Hij ons juist de samenvloeiing dier beide stroomingen tot historische voorwaarde van ons eigen bestaan heeft gegeven. Wat we inzonderheid aan 1834 danken, dat is 't accent op het geestelijke, op de bekeering, op het persoonlijk Christelijke.

Wat we inzonderheid aan 1886 danken, dat is het scheppend organisatorische, theologisch en juridisch geformuleerde, scherp belijnde.

Niet, alsof de ééne beweging uitsluitend het andere had! Dat natuurlijk niet. 't Is een kwestie van accent-legging, een „meer“ of een „minder“ in de spanning tusschen „geest“ en „vorm“. En dat „meer“ of „minder“ drukt tegelijkertijd een eenzijdigheid uit van beide bewegingen, gelijk trouwens alles op de wereld eenzijdig is.

De eenzijdigheid van het accent op zieleleven en persoonlijk ervaren leidt tot subjectivisme en independentisme. De eenzijdigheid van het accent op het vormen en sferen-scheppende leidt tot intellectalisme en formalisme.

De waarheid ligt in 't midden, in de levende spanning en in het praktische compromis tusschen „geest“ en „vorm“.

Maar dan zal toch steeds de kern van deze spanning en de grondslag van alle praktijk moeten zijn, dat in de eerste plaats in 't oog worde gehouden het belang van het zieleleven, van het echt geestelijke en van het Christelijk persoonlijke en daartegenover het vormelijke en organisatorische theoretisch en praktisch als secundair worde beschouwd.

Met andere woorden, de geest van 1834 moet niet worden uitgebluscht. Want indien deze geest zou wijken uit het scheppend werk van 1886, dan zou er van al het werk van 1886 niets dan een dood lattengeraamte van scherp getrokken lijnen overblijven. Wat inzonderheid als karakteristiek geldt der beweging van 1834 is de onmisbare voorwaarde geweest om 't werk van 1886 mogelijk te maken en blijft de onmisbare voorwaarde om dat

werk in stand te kunnen houden en voort te kunnen zetten. Zonder den ondergrond (theoretisch en praktisch) van de afscheiding, had de doeleentie, gelijk haar oorspronkelijk karakter ook was, slechts een tijdelijke beweging kunnen zijn. En dat karakteriseert het duidelijkst, dat het vormelijke, theologisch en juridisch geformuleerde en zuiver georganiseerde steeds secundair is („accordeo van gemeenschap“ zeide Dr Kuyper terecht), maar het echt geestelijke, gelijk het onbelijnd en mysterieus uit de diepten van den Heiligen Geest geboren wordt, steeds het primaire is en telkens opnieuw het formeele en belijnde beheerschen en overwinnen moet.

Daardoor alleen zal het „vormelijke“ en uitwendige die lenigheid en soepelheid kunnen hebben en behouden, die bij levende organismen onmisbaar is en in de praktijk van het leven voor de uitersten van consequentiemaking en vorm en sfeerverafgoding bewaren kan.

En dat is wat de beweging der „jongeren“, die in Dr Davinck den „jongere“ bij uitnemendheid eert, in deze dagen naar voren brengen wil, en den zin van haar reformatie-begeeren uitmaakt. Zij roept veelmeer om 't „zout der aarde“ dan om de logica der aarde. Zij wil het ouderwetsche ook weer nieuwerwetsch maken. Zij roept om praktische vroomheid, die het van God leert om de betrekkelijkheid van al het geformuleerde en uitwendige in te zien en dienengevolge haar kracht zoekt meer in de diepte dan in de breedte, meer in den geest dan in den vorm, meer in het zieleleven dan in het denken, meer in het persoonlijke dan in het organisatorische.

Negmaals, niet alsof ze het laatste, n.l. het werken in de breedte, 't kweeken van den vorm, 't uitbouwen van 't gedachteleven, 't onderhouden van het organisatorische verwerpen of minachten zoude!

Dat nimmer. Men zou 't niet eens kunnen verwerpen of minachten, ook al zou men willen.

Maar 't is een kwestie van accentueering, waar 't om gaat, 'n kwestie van „meer“ of van „minder“, een kwestie ook veelzins van „mentaliteit“.

Men kan de kwestie ook nog psychologisch benaderen door te wijzen op de spanning tusschen het „bewuste“ en het „onbewuste“ in onze ziel. Het echt geestelijke, de wedergeboorte, begint in 't onbewuste, niet in 't bewuste, en stijgt pas daarna en langzamerhand naar het „bewuste“ op, om daar „vorm“ en „gedaante“ aan te nemen in het trachten naar 't onderhouden van wetten en geboden (regelen der dankbaarheid). Maar de wortelen van ons leven liggen dan toch in het onbewuste. De eerste periode van ons leven in den moederschoot ligt gansch in 't onbewuste. Het begin van de tweede periode van ons bestaan ontwindt zich eerst langzamerhand uit de doeken van het onbewuste. Ons gansche aardsche leven blijft gedragen uit die mysterieuze diepte van het onbewuste der ziel, in 't welk immers ons gansche „verleden“ wegzinkt, zonder nochtans een oogenblik verloren te gaan. Eerst in de derde periode van ons bestaan, het hemelleven, zal al het onbewuste bewust zijn geworden en enkel „licht“ worden genaamd. Maar thans — thans staat het bewuste in onzen geest tot het onbewuste in onze ziel als de oppervlakte van den oceaan tot zijn diepte. M.a.w. de formuleringen, „vormen“ in onzen geest, hebben slechts een betrekkelijke waarde. En al het najagen van „zuiverheid“ in het bewuste heeft zelfs in het geheel geen waarde, indien in het onbewuste geen „zaad der wedergeboorte“ in de kribbe is gelegd. Dat wil zeggen: 't accent moet vallen op 't laatste. En allerzijds moet gevoeld worden, dat derhalve het eerste, het cultiveren van zuivere vormen, niet overschat mog worden.

De mensch is nu eenmaal geen mechaniek, dat door een systeem van „scherpe lijnen“ geregeld kan worden. De mensch is mensch, en zal alle vorm-systemen nooit anders kunnen accepteren